

รายงานการค้นคว้าอิสระ (แผน ข)
ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร
คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ความพร้อมในการยกฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัยเป็นเทศบาลตำบล
READINESS TO UPGRADE TO MUNICIPAL STATUS OF SANAMCHAI SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUANG DISTRICT, SUPHAN BURI PROVINCE

ณัฐวุฒิ อุทธรศิลป์¹, วิณา นิลวงศ์¹, สนิท สิทธิ¹, และอนุวัฒน์ จรัสรัตนไพบูลย์¹
Nathawuth Uthasilp¹, Weena Nilawonk¹, Snit Sitti¹, and
Anuwat Jaradrattanapaiboon¹

¹ สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

¹ Resources Management and Development, Faculty of Agricultural Production, Maejo University

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล โดยพิจารณาจาก ปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กร การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน การวิจัยนี้เป็นเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คนในพื้นที่ตำบลสนามชัย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ร้อยละ) และสถิติเชิงอนุมาน (สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทั้งสามด้านโดยรวมอยู่ในระดับ "มาก" ในด้านความพร้อมสำหรับการยกฐานะ โดยปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมาคือโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ($\bar{X} = 3.89$) และการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 3.70$). ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยทั้งสามด้านมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพร้อมในการยกฐานะ โดยปัจจัยด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ($r=0.72$), การบริหารจัดการ ($r=0.73$), และการมีส่วนร่วมของประชาชน ($r=0.70$) ล้วนมีความสัมพันธ์ในระดับสูงถึงปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.01$) องค์ความรู้ที่ได้คือ การยกฐานะ อบต. ต้องอาศัยความพร้อมรอบด้าน โดยเฉพาะการสร้างกลไกการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง การปรับโครงสร้างที่ชัดเจน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญสู่การบริหารท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การยกฐานะ, องค์การบริหารส่วนตำบล, เทศบาลตำบล, ความพร้อม, การบริหารจัดการ, การมีส่วนร่วมของประชาชน

Abstract

This quantitative research aims to assess the readiness of Sanamchai Sub-district Administrative Organization (SAO) in Mueang District, Suphan Buri Province, for upgrading its status to a municipality. The study examines three key factors: organizational structure and authority, management, and citizen participation. Data were collected from a sample of 400 respondents in Sanamchai sub-district using questionnaires and analyzed using descriptive statistics (mean, standard deviation, percentage) and inferential statistics (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient). The findings indicate that all three factors, overall, demonstrate a "high" level of readiness for status upgrade. The management factor received the highest mean score ($\bar{X} = 3.90$), followed by organizational structure and authority ($\bar{X} = 3.89$), and citizen participation ($\bar{X} = 3.70$). Correlation analysis revealed that all three factors are positively correlated with readiness for status upgrade. Organizational structure and authority ($r=0.72$), management ($r=0.73$), and citizen participation ($r=0.70$) showed high to moderate positive correlations with statistical significance ($p<0.01$). The knowledge gained from this research highlights that the upgrade of an SAO requires comprehensive readiness, particularly strong management mechanisms, clear structural adjustments, and genuine promotion of citizen participation. These elements form a crucial foundation for effective and sustainable local governance.

Keywords: Status upgrade, Sub-district Administrative Organization, Municipality, Readiness, Management, Citizen participation.

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการยกระดับฐานะองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้เป็นเทศบาลตำบล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการกระจายอำนาจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และจำนวนประชากร ตาม พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 42 อนุญาตให้ อบต. ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลได้หากมีความเหมาะสมและกระทรวงมหาดไทยเห็นชอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับความสามารถในการบริหารงานท้องถิ่นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีประชากร 10,610 คน (พ.ศ. 2564) และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การขยายตัวของเศรษฐกิจและประชากรทำให้ความต้องการบริการสาธารณะเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเกินขีดความสามารถของ อบต. ปัจจุบัน การพิจารณายกฐานะ อบต. เป็นเทศบาลตำบลต้องคำนึงถึงสภาพชุมชน รายได้ และทรัพยากรที่เพียงพอต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบล ดังนั้น การศึกษาความพร้อมของ อบต. สนามชัย ในการยกฐานะจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อประเมินความพร้อมด้านโครงสร้าง การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึง

วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรค การศึกษานี้จะช่วยให้การเปลี่ยนผ่านสถานะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัยในการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมสำหรับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัย ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีสำคัญหลายประการ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมถึงบริบทของการปกครองส่วนท้องถิ่น และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยกระดับสถานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ทฤษฎีการกระจายอำนาจ เป็นการโอนอำนาจตัดสินใจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และป้องกันการรวมศูนย์อำนาจ
2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน เน้นให้ประชาชนมีบทบาทในทุกกระบวนการของภาครัฐ ตั้งแต่ร่วมคิด วางแผน ดำเนินการ และประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาตรงกับความต้องการจริง สร้างความโปร่งใส และเกิดความร่วมมือ
3. ทฤษฎีการพัฒนาท้องถิ่น มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตโดยใช้ศักยภาพและบริบทของท้องถิ่นเป็นหลัก โดยสร้างสมดุลระหว่างมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชน
4. ทฤษฎีการบริหารจัดการสาธารณะ ศึกษาแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ โดยนำหลักการบริหารสมัยใหม่มาใช้ เช่น การจัดการแบบเอกชน (NPM) การทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน และการยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)
5. ทฤษฎีการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นการพัฒนาที่สร้างสมดุลระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่กระทบต่อความสามารถของคนรุ่นอนาคต โดยมีเป้าหมาย SDGs เป็นกรอบชี้นำ
6. ทฤษฎีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการวางแผนและบริหารจัดการบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย โดยถือว่าบุคลากรที่มีคุณภาพและแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด
7. ทฤษฎีการบริหารจัดการความเสี่ยง คือกระบวนการที่เป็นระบบในการระบุ วิเคราะห์ และจัดการความเสี่ยง เพื่อป้องกันและลดผลกระทบเชิงลบต่อองค์กร โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญ เช่น การยกฐานะองค์กร
8. รูปแบบและกฎหมายปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย อธิบายโครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยซึ่งมี 2 รูปแบบหลัก คือ รูปแบบทั่วไป (อบจ. เทศบาล อบต.) และ รูปแบบพิเศษ (กทม. พัทยา) โดยแต่ละรูปแบบมีโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการกำกับดูแลที่แตกต่างกันตามกฎหมาย

ประเด็นที่งานวิจัยนี้จะศึกษา ประกอบด้วย 1. ปัจจัยด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กร การบังคับบัญชา การมอบหมายงาน, การควบคุมงาน 2. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การจัดบริการสาธารณะ และ 3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการตัดสินใจ, การดำเนินงานขององค์กร, การประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลัก โดยเก็บข้อมูลเชิงตัวเลข เพื่อวิเคราะห์ทางสถิติ และใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นข้อมูลเสริม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชาชนทั้งหมด 10,610 คน ในตำบลสนามชัย จังหวัดสุพรรณบุรี
กลุ่มตัวอย่าง 400 คน (คำนวณจากสูตร Taro Yamane) โดยสุ่มตัวอย่างกระจายตาม 6 หมู่บ้าน ครอบคลุมทั้งประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน และนักการเมืองท้องถิ่น

3. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือหลัก: แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีทั้งคำถามปลายปิด (Multiple Choice และ Likert Scale 5 ระดับ) และปลายเปิด (แสดงความเห็นอิสระ)

การสร้างเครื่องมือ: ผ่านขั้นตอนที่เป็นมาตรฐาน ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์, การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ (Content Validity), และการทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาความน่าเชื่อถือ (Reliability)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน:

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive): ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปด้วยค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential): ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพร้อมในการยกฐานะเทศบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี” มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศชาย (65.00%) มีอายุระหว่าง 36-50 ปี (49.50%) จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (57.50%) ประกอบอาชีพ เกษตรกร (23.75%) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 18,001 – 25,000 บาท (รวม 45.00%)

ส่วนที่ 2 ระดับความพร้อมในการยกฐานะจาก อบต. เป็นเทศบาลตำบล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่สำคัญต่อการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล

การยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. ปัจจัยด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กร	3.89	0.68	มาก
2. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	3.90	0.72	มาก
3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.70	0.69	มาก
รวม	3.83	0.69	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D.= 0.69) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.90$, S.D.= 0.72) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กร ($\bar{X} = 3.89$, S.D.= 0.68) และ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 3.70$, S.D.= 0.69)

ผลการวิเคราะห์ในแต่ละปัจจัยย่อย (ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

ด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ การบังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.89$): โครงสร้างการบังคับบัญชา มีความชัดเจน ($\bar{X} = 4.02$) การมอบหมายงาน ($\bar{X} = 3.90$): การมอบหมายงานมีความชัดเจน ($\bar{X} = 3.93$) การควบคุมงาน ($\bar{X} = 3.70$): ได้รับข้อมูลผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.85$)

ด้านการบริหารจัดการ การบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 3.67$): พึงพอใจต่อการใช้งบประมาณในปีที่ผ่านมา ($\bar{X} = 3.90$) การบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 3.77$): มีการจัดอบรมเรื่องการบริหารประชาชนเสมอ ($\bar{X} = 3.99$) การจัดบริการสาธารณะ ($\bar{X} = 3.69$): พึงพอใจต่อการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.95$)

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.39$): อบต. รับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.48$) การดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.70$): วิธีดำเนินงานตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ($\bar{X} = 3.76$) การประเมินผล ($\bar{X} = 3.68$): นำผลการประเมินไปปรับปรุงการทำงาน ($\bar{X} = 3.72$)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ต่อความพร้อมในการยกฐานะ

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่อการยกฐานะ

ปัจจัยด้านโครงสร้างและ อำนาจหน้าที่ขององค์กร	r	Sig.	ระดับ ความสัมพันธ์	ทิศทาง
การบังคับบัญชา	0.76**	0.00	ระดับสูง	เดียวกัน
ด้านการมอบหมายงาน	0.79**	0.00	ระดับสูง	เดียวกัน
ด้านการควบคุมงาน	0.61**	0.00	ระดับปานกลาง	เดียวกัน

โดยรวม	0.72	0.00	ระดับสูง	เดียวกัน
--------	------	------	----------	----------

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรโดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = 0.72, p < 0.01$) ในทิศทางเดียวกันกับการยกฐานะจาก อบต. เป็นเทศบาลตำบล เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมอบหมายงาน ($r = 0.79$) และการบังคับบัญชา ($r = 0.76$) มีความสัมพันธ์ระดับสูง ขณะที่การควบคุมงาน ($r = 0.61$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการบริหารจัดการต่อการยกฐานะ

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
การบริหารงบประมาณ	0.71**	0.00	ระดับสูง	เดียวกัน
ด้านการบริหารงานบุคคล	0.75**	0.00	ระดับสูง	เดียวกัน
ด้านการจัดบริการสาธารณะ	0.72**	0.00	ระดับสูง	เดียวกัน
โดยรวม	0.73	0.00	ระดับสูง	เดียวกัน

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = 0.73, p < 0.01$) ในทิศทางเดียวกันกับการยกฐานะจาก อบต. เป็นเทศบาลตำบล เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารงานบุคคล ($r = 0.75$), การจัดบริการสาธารณะ ($r = 0.72$) และการบริหารงบประมาณ ($r = 0.71$) ล้วนมีความสัมพันธ์ระดับสูง

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการยกฐานะ

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
กระบวนการตัดสินใจ	0.65**	0.00	ระดับปานกลาง	เดียวกัน
การดำเนินงานขององค์กร	0.73**	0.00	ระดับสูง	เดียวกัน
ด้านการประเมินผล	0.72**	0.00	ระดับสูง	เดียวกัน
โดยรวม	0.70	0.00	ระดับสูง	เดียวกัน

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = 0.70, p < 0.01$) ในทิศทางเดียวกันกับการยกฐานะจาก อบต. เป็นเทศบาลตำบล เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การดำเนินงานขององค์กร ($r = 0.73$) และการประเมินผล ($r = 0.72$) มีความสัมพันธ์ระดับสูง ขณะที่กระบวนการตัดสินใจ ($r = 0.65$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ส่วนที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
1. โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการยกฐานะ เทศบาลของ อบต.	ยอมรับสมมติฐาน
2. การบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการยกฐานะ เทศบาลของ อบต.	ยอมรับสมมติฐาน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการยกฐานะเทศบาลของ อบต.	ยอมรับสมมติฐาน

ผลการวิจัยและวิจารณ์ (Results and Discussion)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าทั้งสามปัจจัยหลัก ได้แก่ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กร การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ล้วนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความพร้อมในการยกฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัยเป็นเทศบาลตำบล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรเป็นรากฐานสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนและการกำหนดอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมเป็น รากฐานสำคัญ ของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อองค์กรต้องยกระดับให้มีความซับซ้อนและความรับผิดชอบมากขึ้นแบบเทศบาล ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารจัดการคลาสสิกและแนวคิด การพัฒนาองค์กรสมัยใหม่ ที่เน้นว่าการแบ่งงาน การบังคับบัญชา และการควบคุมที่เป็นระบบ จะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร

2. การบริหารจัดการถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร (งบประมาณ, บุคลากร) และการจัดบริการสาธารณะ ถือเป็น หัวใจสำคัญ ของการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นเทศบาล ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพในการปรับตัวสู่องค์กรที่ใหญ่และมีอิสระมากขึ้น ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่เน้นประสิทธิภาพ การวัดผล และการตอบสนองความต้องการของประชาชน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการ (การตัดสินใจ, การดำเนินงาน, การประเมินผล) เป็น พลังขับเคลื่อน สำคัญ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างความชอบธรรมให้กับการบริหารท้องถิ่นในช่วงเปลี่ยนผ่าน ผลการวิจัยนี้สนับสนุนหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งมองว่าการมีส่วนร่วมช่วยสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจจากประชาชน

ผลการวิจัยยืนยันว่าการยกฐานะเป็นเทศบาลจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทั้ง 3 ด้านร่วมกัน ได้แก่ โครงสร้างองค์กร ที่เป็นรากฐาน, การบริหารจัดการ ที่เป็นหัวใจ และ การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เป็นพลังขับเคลื่อน เพื่อให้องค์กรมีศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่นและบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการศึกษา

1. ระดับปัจจัยด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กร, ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ, ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และความพร้อมของ อบต. สนামชัย ในการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล โดยภาพรวม: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยกฐานะสูงสุด การบริหารงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจต่อการใช้จ่ายงบประมาณของ อบต. ในปีที่ผ่านมาสูงที่สุด การบริหารงานบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีการจัดอบรมเรื่องการบริการประชาชนเสมอสูงที่สุด การจัดบริการสาธารณะสำหรับประชาชน: ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยความพึงพอใจต่อการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของ อบต. สูงที่สุด ปัจจัยด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กร: ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นการบังคับบัญชา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโครงสร้างการบังคับบัญชาของ อบต. ในปัจจุบันมีความชัดเจนสูงที่สุด ประเด็นการมอบหมายงาน: ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมอบหมายงานภายใน อบต. เป็นไปอย่างชัดเจนสูงที่สุด ประเด็นการควบคุมงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการได้รับข้อมูลตอบกลับเกี่ยวกับผลการทำงานของ อบต. สม่าเสมอสูงที่สุด ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน: ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นกระบวนการตัดสินใจ: ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดย อบต. มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ สูงที่สุด ประเด็นการดำเนินงานขององค์กร: ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย อบต. มีวิธีดำเนินงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้สูงที่สุด ประเด็นการประเมินผล: ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผลการประเมินมีการนำไปปรับปรุงการทำงานของ อบต. ในอนาคตสูงที่สุด

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมของ อบต. สนามชัย ในการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล ปัจจัยด้านโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กร มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล โดยเฉพาะด้านการมอบหมายงาน และการบังคับบัญชา ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ: มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล โดยเฉพาะด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการจัดบริการสาธารณะ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน: มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล โดยเฉพาะด้านการดำเนินงานขององค์กร และด้านการประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและองค์ความรู้ที่ได้รับ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และภาวะผู้นำ แม้องค์กรจะมีโครงสร้างและระบบที่ชัดเจน แต่หากวัฒนธรรมองค์กรไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ขาดความยืดหยุ่น ไม่เปิดรับแนวคิดใหม่ หรือขาดความมุ่งมั่นของผู้นำและบุคลากร การเปลี่ยนผ่านอาจไม่ประสบผลสำเร็จ จึงควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของวัฒนธรรมองค์กรและภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านสถานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาล

2. การศึกษารูปแบบและระดับเชิงคุณภาพของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคประชาสังคม การวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ยังไม่แน่ชัดว่าการมีส่วนร่วมนั้นมีคุณภาพและมีอิทธิพลจริงต่อการกำหนดนโยบายหรือไม่ การวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งเน้น

ศึกษาถึงรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและผลลัพธ์ขององค์กร รวมถึงกลไกที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. การศึกษาผลกระทบระยะยาวของการยกฐานะต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน แม้จะมีการเตรียมความพร้อมในการยกฐานะ แต่ยังไม่มีการประเมินผลลัพธ์เชิงคุณภาพจากมุมมองของประชาชนว่าการเปลี่ยนสถานะเป็นเทศบาลทำให้บริการสาธารณะดีขึ้นหรือไม่ ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของชุมชนอย่างไร การวิจัยในอนาคตควรทำการศึกษาเชิงติดตามผล (Longitudinal Study) เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะหลังการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลเชิงนโยบายและการตัดสินใจขององค์กรท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีแผนจะยกฐานะในอนาคต

4. การศึกษาเปรียบเทียบกรณีศึกษา ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความพร้อมและกระบวนการยกฐานะใน อบต. อื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน หรือศึกษาจากเทศบาลตำบลที่ประสบความสำเร็จในการยกฐานะ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จและบทเรียนที่สามารถนำมาปรับใช้ได้

เอกสารอ้างอิง

- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.
- Christensen, T., & Lægreid, P. (2007). *The whole-of-government approach to public sector reform*. Palgrave Macmillan.
- Daft, R. L. (2016). *Organization theory and design*. Cengage Learning.
- Fayol, H. (1949). *General and industrial management*. Pitman Publishing.
- Holum, K. (2022). Citizen participation and trust in local government. *Local Government Studies*, 48(2), 297–316.
- Hood, C. (1991). A public management for all seasons?. *Public Administration*, 69(1), 3–19.
- Mintzberg, H. (1979). *The structuring of organizations: A synthesis of the research*. Prentice Hall.
- Muthomi, N., & Thurmaier, K. (2025). Participatory budgeting and its impact on citizen engagement and trust: Lessons from local governments. *Journal of Public Administration Research and Theory*. (Forthcoming).
- Osborne, D., & Gaebler, T. (1992). *Reinventing government: How the entrepreneurial spirit is transforming the public sector*. Addison-Wesley.
- Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge University Press.
- Rivenbark, W. C. (2004). Performance budgeting in local government: An overview and case study. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 16(1), 1–17.
- Schoeman, E., & Chakwizira, J. (2023). The role of performance management tools in improving public service delivery. *African Journal of Public Affairs*, 16(1), 87–101.

- United Nations Development Programme. (1997). **Governance for sustainable human development**. UNDP.
- Walker, R. M., & Boyne, G. A. (2006). Public management reform and organizational performance: An empirical assessment of the UK local authorities. **Journal of Public Administration Research and Theory**, 16(3), 365–385.
- Weber, M. (1947). **The theory of social and economic organization**. Free Press.

สืบค้นข้อมูลเล่มการค้นคว้าอิสระฉบับสมบูรณ์
ได้ที่ เว็บไซต์ DSpace MJU.
Link: <http://ir.mju.ac.th/dspace/>

A handwritten signature in blue ink, located in the bottom right corner of the page.